

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26808,Konferencja-organizowana-przez-BBN-i-IPN-Oddzial-w-Lodzi-Polskie-dzieci-na-tulac.html>
02.03.2026, 15:54

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja organizowana przez BBN i IPN Oddział w Łodzi „Polskie dzieci na tułaczym szlaku 1939-1950” – Warszawa, 8 listopada 2007 r.

08.11.2007

Z inicjatywy Anny Walentynowicz i pod patronatem honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego oraz Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi zorganizowały konferencję „Polskie dzieci na tułaczym szlaku 1939-1950”. Konferencja odbyła się 8 listopada br. w Warszawie w Rezydencji Belweder (ul. Belwederska 56).

Program konferencji

9.00 Msza święta w kaplicy belwederskiej

CZĘŚĆ I – MODERATOR – dr hab. Jan Żaryn

10.00 Otwarcie obrad – Anna Walentynowicz

10.10 Wystąpienia oficjalne przedstawicieli władz Rzeczypospolitej Polskiej

10.25 Wystąpienia przedstawicieli krajów, które udzieliły gościny polskim dzieciom w latach II wojny światowej i po jej zakończeniu

10.40 Projekcja filmu dokumentalnego pt. „Dzieci”

11.15 Przerwa kawowa

11.35 Deportacje dzieci i młodzieży w głąb Związku Sowieckiego 1940-1941 (prof. dr hab. Albin Głowacki, Uniwersytet Łódzki)

12.00 „Rozproszeni po świecie”. Polskie dzieci w osiedlach na Bliskim i Środkowym Wschodzie, w

Afryce, Indiach, Meksyku i Nowej Zelandii (dr Janusz Wróbel, Instytut Pamięci Narodowej)

12.30 Śladami romantyków. Poezja dzieci i młodzieży w kręgu 2. Korpusu (dr Justyna Chłap-Nowakowa,

Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyśle)

13.00 Lunch

CZĘŚĆ II – MODERATOR – dr Janusz Wróbel

13.40 Odyseja sierot z Tengeru (ks. Łucjan Królikowski, USA)

14.10 Szkoła Olgi Małkowskiej w Wielkiej Brytanii w okresie II wojny światowej (dr hab. Jan

Żaryn,

Instytut Pamięci Narodowej)

- 14.30 Upamiętnienie miejsc pobytu i martyrologii Polaków na Bliskim i Środkowym Wschodzie (dr Marek Gałęzowski, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa)
- 14.55 Dyskusja z udziałem byłym mieszkańców polskich osiedli uchodźczych
- 15.30 Podsumowanie obrad

Konferencji towarzyszy wystawa „Ocaleni z »niehumanitarnej ziemi«. Losy uchodźstwa polskiego z ZSRR 1942–1950”, przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi. Projekcję kroniki wojennej pt. „Dzieci” (1943, reż. Michał Waszyński) poprzedzi komentarz historyczny dr Joanny Żelazko (Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi).

Polskie dzieci na tułaczym szlaku

Epopeja polskiej ludności cywilnej, ewakuowanej w 1942 r. z „niehumanitarnej ziemi” Związku Sowieckiego wraz z armią gen. Władysława Andersa, jest chyba najbardziej niezwykłym rozdziałem historii polskiej diaspory. Po raz pierwszy w dziejach naszego kraju tak liczna grupa ludności polskiej znalazła się w odległych regionach świata: na Bliskim i Środkowym Wschodzie, w Indiach, Afryce, Meksyku i Nowej Zelandii. Te egzotyczne kraje stały się miejscem zamieszkania kilkudziesięciu tysięcy dzieci i kobiet, dawnych mieszkańców Polski Wschodniej, okupowanej po 17 września 1939 r. przez Związek Sowiecki.

Epopeja ta jest przykładem sojuszniczej współpracy i pięknym dowodem ludzkiej solidarności. W przełomowym okresie II wojny światowej, gdy państwa Osi: Niemcy, Włochy i Japonia były u szczytu potęgi, kraje wolnego świata skierowały niemałe pieniądze, cenny sprzęt i ofiarne ludzi do akcji ratowania polskich cywilów. Dzięki temu kilkadziesiąt tysięcy polskich dzieci i kobiet ocalało z najstraszniejszej wojny w dziejach ludzkości.

Ewakuację polskiej ludności cywilnej przez Morze Kaspijskie do Iranu, a później jej przewiezienie do stałych osiedli w innych krajach, zaliczyć należy do największych tego rodzaju operacji, przeprowadzonych przez Sprzymierzonych w latach II wojny światowej. Pomimo ogromnych trudności udało się stosunkowo szybko i sprawnie przenieść około 40 tys. dzieci i kobiet. Przewieziono je do krajów odległych od teatru wojennego, gdzie mogły w spokoju doczekać końca wojny. Wielka w tym zasługa nie tylko władz polskich, brytyjskich, amerykańskich i Stolicy Apostolskiej, ale również życzliwych Polakom społeczeństw Iranu, Libanu, Indii, Meksyku, Nowej Zelandii i wielu krajów afrykańskich (obecnej Tanzanii, Ugandy, Kenii, Republiki Południowej Afryki, Zambii i Zimbabwe).

Fotoreportaż Marzeny Sobczyk

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Przedstawiciele zagranicznych ambasad - Meksyku, RPA, Nowej Zelandii

Pierwszą część obrad moderował dr hab. Jan Żaryn, dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN

W imieniu Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego gości powitał Jan Olszewski

Uczestnicy konferencji - w centrum prof. dr hab. Albin Głowacki (UŁ), obok z prawej Marek Drużka, dyrektor łódzkiego oddziału IPN